

УДК 378.14:37.014.542

## У МАЙБУТНЄ РУХАЄМОСЯ З УПЕВНЕНІСТЮ. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ НАВЧАЛЬНО-НАУКОВОГО ІНСТИТУТУ ФАРМАКОЛОГІЇ, ГІГІЄНИ ТА МЕДИЧНОЇ БІОХІМІЇ ІМ. М. П. СКАКУНА

К. О. Пашко, О. І. Острівка, С. І. Яворська

*ДВНЗ “Тернопільський державний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України”*

## MOVEMENT IN FUTURE WITH CONFIDENCE. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL-SCIENTIFIC INSTITUTE OF PHARMACOLOGY, HYGIENE AND MEDICAL BIOCHEMISTRY BY M. P. SKAKUN

K. O. Pashko, O. I. Ostrivka, S. I. Yavorska

*SHEI “Ternopil State Medical University by I. Ya. Horbachevsky of MPH of Ukraine”*

У статті коротко подана історія створення ННІ фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна, досягнення інституту з виконання Концепції розвитку ТДМУ імені І. Я. Горбачевського (2006 р.). Намічені перспективи подальшого розвитку Навчально-наукового інституту фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна на 2012–2017 роки.

In the article it is given the brief history of creation of ESI of pharmacology, hygiene and medical biochemistry by M. P. Skakun, achievements of institute in implementation of development conception of TSMU by I. Ya. Horbachevsky (2006). The prospects of further development of the educational-scientific institute of pharmacology, hygiene and medical biochemistry by M. P. Skakun for 2012–2017 years have been established.

**Вступ.** Навчально-науковий інститут фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна створений за ухвалою вченої ради Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського від 8 червня 2005 року № 14 та наказом ректора Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського чл.-кор. НАМН, проф. Л. Я. Ковальчука від 8 червня 2005 року № 201 з початком функціонування з 15 липня 2005 року. Інститут став структурним підрозділом медичного факультету, створювався він з метою підготовки сучасних спеціалістів, які повинні достатньою мірою володіти медичними знаннями і навичками, а також для проведення наукових досліджень за профілем інституту. Основними структурними підрозділами інституту є кафедри з їх навчальними приміщеннями, кабінетами і оснащенням; бібліотека з комп'ютерним залом; міні-друкарня; лекційні аудиторії. Кафедри є базовими структурними підрозділами інституту, вони проводять навчально-виховну і методичну діяльність з однієї або кількох спеціальностей, спеціалізацій чи навчальних дисциплін і здійснюють наукову, науково-дослідну та науково-технічну діяльність

за певним напрямком. Керівництво інститутом здійснює директор з числа науково-педагогічних працівників, які мають вчене звання професора або доцента і науковий ступінь. Першим директором 29 серпня 2005 р. на сумісному засіданні колективів кафедр інституту був обраний шляхом таємного голосування на альтернативній основі на той час завідувач кафедри медичної хімії проф. Гонський Ярослав Іванович.

В інституті була створена вчена рада, що стала дорадчим органом директора інституту, який є головою вченої ради. На підставі ухвал вченої ради директор інституту може видавати розпорядження, обов'язкові для виконання викладачами, співробітниками інституту і студентами.

Перше засідання новоствореної вченої ради, до складу якої ввійшов 41 викладач, із числа тих, що мали наукові ступені та вчені звання, відбулося 15.09.2005 р. (протокол № 1). На ньому були намічені шляхи подальшого розвитку інституту та план роботи на 2005–2006 н. р. Основними напрямками діяльності інституту були: навчальна робота, навчально-методична робота, науково-дослідна робота, націо-

© К. О. Пашко, О. І. Острівка, С. І. Яворська

нально-виховна робота зі студентами, створення навчальної матеріально-технічної бази.

У березні 2006 року з метою увіковічнення пам'яті видатного ученого професора кафедри фармакології з клінічною фармакологією Скакуна Миколи Петровича (помер 29 січня 2006 р.) інституту було присвоєно ім'я М. П. Скакуна.

**Основна частина.** На сьогодні до складу інституту входять кафедри фармакології з клінічною фармакологією (завідувач проф. Посохова Катерина Андріївна, завідувач курсу клінічної фармакології проф. Шманько Володимир Васильович), загальної гігієни та екології (завідувач проф. Кашуба Микола Олексійович), медичної біохімії (завідувач проф. Корда Михайло Михайлович).

За останні п'ять років існування інституту відповідно до Концепції розвитку ТДМУ імені І. Я. Горбачевського (2006 р.) його колективом був виконаний значний обсяг навчальної та наукової роботи. Кафедри перейшли до навчання студентів за Z-системою, навчальний процес був організований за системою "єдиного дня", для студентів відповідно до затверджених МОЗ України Галузових стандартів вищої освіти були створені переліки засвоєння практичних навичок, вони внесені у лінії практичних навичок (матрикули) і для належного засвоєння кожної практичної навички на кафедрах інституту створені навчальні відеофільми. Почато створення теки навчальних відеофільмів для тематичних навчальних кімнат. Для оцінювання знань студентів до кожного практичного заняття були створені тестові завдання трьома мовами до 250 штук, ці ж бази тестових завдань трьома мовами були подані у Центр незалежного тестування знань студентів для проведення тестових семестрових іспитів. На кафедрах інституту створено значну базу тестових завдань, яка, зокрема, має:

– на кафедрі фармакології – 30 113 шт., на кафедрі загальної гігієни та екології – 33 120, на кафедрі медичної біохімії – 41 322 шт. Робота з удосконалення тестових завдань проводиться в інституті постійно – вони урізноманітнюються схемами, ситуаційними задачами, малюнками, таблицями, графічними зображеннями тощо. Також після кожної екзаменаційної сесії із бази видаляються невалідні тестові завдання та замінюються на нові. На сайтах кафедр у повному обсязі створені і розміщені всі навчально-методичні матеріали з дисциплін, що викладаються на них, включаючи презентації лекцій та навчальні відеофільми. Враховуючи, що на кафедрах ННІ навчаються також іноземні студенти, всі робочі навчальні програми та додаткове методичне забезпечення роз-

роблені крім української також англійською і російською мовами у вигляді матеріалів для підготовки до практичних занять, презентацій лекцій, методичних розробок для студентів, алгоритмів практичних навичок, методичних розробок для викладачів. Вони створені в паперовому та в електронному варіантах, тому студенти мають до них вільний доступ через Інтранет-мережу цілодобово.

Ряд викладачів випустили в світ навчальні підручники та посібники, які розійшлися по всіх ВМ(Ф)НЗ України 1 – 4 рівнів акредитації.

Наукова робота в ННІ біохімії, фармакології та гігієни ім. М. П. Скакуна за цей період проводилась за такими напрямками:

- планування та виконання дисертаційних робіт;
- виконання кафедральних та міжкафедральних науково-дослідних робіт; виконання госпдоговірних робіт;
- організація та участь у проведенні науково-практичних конференцій; організація та виконання студентських наукових робіт;
- забезпечення роботи міжкафедральної науково-дослідної лабораторії.

Щорічно двічі за рік заслуховувалися звіти дисертантів кафедр (за останні п'ять років викладачами інституту захищено 8 кандидатських дисертацій), про виконану наукову роботу та звіти про виконання кафедральних та міжкафедральних науково-дослідних робіт; виконання госпдоговірних робіт; своєчасно подавалися звіти про уже виконані науково-дослідні роботи. Так, за 2008–2011 рр. професорсько-викладацьким складом інституту отримано 5 патентів України на корисну модель, 11 патентів України на винахід та 1 раціоналізаторська пропозиція.

Постійно приділялася увага питанням наукової роботи студентів у кафедральних гуртках СНТ.

Викладачі кафедр багато уваги приділяють національно-виховній та патріотичній роботі. Вони є кураторами студентських груп як вітчизняних, так і іноземних студентів. Колектив інституту приділяє постійну увагу благодійній діяльності, надаючи допомогу дітям у сиротинцях, дітям з вадами зору тощо.

У періодичних виданнях, зокрема у газеті "Медична академія", часто друкуються статті просвітницького та навчально-методичного характеру, авторами яких є професорсько-викладацький склад інституту.

*Намічені перспективи подальшого розвитку Навчально-наукового інституту фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна на 2012–2017 роки.*

За останні три місяці з метою підготовки до святкування 55-річчя університету почалися ремонтно-

опоряджувальні роботи в адміністративному корпусі, де розміщені кафедри інституту. До кінця квітня 2012 року намічено:

- провести капітальний ремонт лівого крила корпусу інституту та кафедри фармакології із заміною вікон, дверей, підлоги, перил, освітлення, установленням підвісних стель, ремонтом стін;
- обладнати бібліотеку і комп'ютерний клас ННІ у кімнатах 301 і 302 та укомплектувати новими 26 комп'ютерами і меблями;
- створити композиції на переходах між поверхами: Клятва Гіппократа; 1000-літня історія української медицини; Медицина;
- провести капітальний ремонт і обладнати нову лекційну аудиторію на 48 місць (у бувшому приміщенні ЦМК) з заміною підлоги, освітлення, установленням підвісної стелі, ремонтом стін, умеблюванням, установкою комп'ютера, підвісного відеопроєктора, підведенням Інтернет-мережі;
- придбати і установити нові відеосистеми на кожну навчальну групу для всіх кафедр інституту;
- виготовити нові меблі для кафедри фармакології;
- провести заміну дахового покриття корпусу, у якому розміщено інститут.

На придбання нових комп'ютерів та відеосистем уже оголошені конкурсні торги, а сучасні меблі для класів, бібліотеки і комп'ютерного класу ННІ будуть виготовлені меблевим цехом університету.

Заплановано у 2012 – 2013 навчальному році:

- провести капітальний ремонт правого крила корпусу інституту, лекційної аудиторії № 1 з заміною підлоги, освітлення, установленням підвісної стелі, ремонтом стін, установкою комп'ютера, підвісного відеопроєктора, підведенням Інтернет-мережі, а також кафедри загальної гігієни та екології із заміною вікон, дверей, підлоги, перил, освітлення, ремонтом стін, обладнанням підвісної стелі та освітлення, установкою нових меблів;
- закінчити проведення капітального ремонту кафедри медичної біохімії із заміною вікон, підлоги, обладнанням підвісної стелі та освітлення, частковим облицюванням плиткою стін навчальних класів;
- провести у 2012 р. капітальний ремонт (після проведення конкурсних торгів) напівпідвального приміщення площею 60,6 м<sup>2</sup> для розміщення там нової науково-дослідної лабораторії ННІ фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна, яка буде призначена для проведення біохімічних, фармакологічних, токсикологічних, імунологічних досліджень тощо;
- провести капітальний ремонт і обладнати роздягальні у напівпідвальних приміщеннях корпусу.

*Плани щодо удосконалення навчального процесу в ННІ фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна:*

На кожній кафедрі обладнати відповідні тематичні класи та оснастити їх потрібними для вивчення навчальних тем приладами і апаратурою.

Закріпити тематичні класи за викладачами і розробити алгоритм проведення внутрішньокафедральних циклів з вивчення дисциплін, які викладаються на кафедрах, що дозволить викладачам поглибити свою спеціалізацію і створити необхідну навчально-матеріальну базу з кожного циклу, а також постійно оновлювати навчально-методичні матеріали з кожного розділу з врахуванням найновіших досягнень науки. А студенти отримають практично можливість навчатися у кожного викладача кафедри.

Продовжити створення теки сучасних навчальних відеофільмів для демонстрації їх з використанням телевідеосистем у кожній тематичній навчальній кімнаті під час практичних занять та для самостійної роботи студентів.

Для створення резерву викладачів, які володіють англійською мовою, на кожній кафедрі перспективним молодим викладачам визначені терміни для проходження сертифікації про оволодіння нею, а також установлені терміни для уже сертифікованих викладачів щодо переходу на вищий рівень оволодіння англійською мовою.

З метою забезпечення навчального процесу студентів дистанційної форми навчання у 2012 р. мають бути записані англійською мовою відеолекції.

У 2013 р. планується оновити та перевидати у видавництві “Укрмедкнига” методичні вказівки для студентів англійською мовою.

Для поліпшення методичного забезпечення навчального процесу англомовних студентів має бути підібрана відповідна література і подані заявки на її придбання.

*Розвиток науки в ННІ фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна планується за вказаними нижче напрямками.*

Пошук і впровадження нових ефективних форм організації НДР залишається одним із дієвих важелів її оптимізації. Тому окрім традиційних завдань, що має забезпечувати система організації НДР, особливої ваги набуває відповідність результатів виконаної НДР такими критеріями, як патентоспроможність і конкурентоспроможність, відповідність винахідницького рівня запропонованого технічного рішення, що забезпечуватиме перспективність інноваційної реалізації новоствореного наукового продукту в цілому.

Актуальним є подальший пошук грантів на наукові дослідження та госпдоговірних тем.

Протягом 2013–2014 рр. планується оснастити нову науково-дослідну лабораторію ННІ фармакології, гігієни та медичної біохімії ім. М. П. Скакуна необхідною апаратурою та приладами для виконання держбюджетних та госпдоговірних тем. На сьогодні для потреб лабораторії уже придбано новий двопроменевий спектрофотометр, який введено в експлуатацію.

Заплановано:

- виконання співробітниками кафедри п'яти докторських та шести кандидатських дисертацій;

- продовження наукових досліджень у рамках кафедральної НДР “Пошук способів корекції уражень внутрішніх органів медикаментозного та іншого генезу”, зокрема вивчення гепатозахисної активності кверцетиновмісних препаратів при експериментальному цукровому діабеті, обґрунтування застосування нового складу лікарської форми парацетамолу з тіотриазоліном (науковий керівник проф. К. А. Посохова);

- здійснення наукової співпраці та проведення досліджень з нанофармакології у рамках секції “Біоматеріали” наукової ради “Нові матеріали” Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона (керівник секції – чл.-кор. НАН та НАМН України, проф. І. С. Чекман). В її рамках будуть вивчатися токсикологічний

профіль та лікувальні можливості наночастинок заліза з аскорбіновою кислотою при експериментальній залізодефіцитній анемії;

- продовження наукових досліджень у рамках міжкафедральної НДР “Клініко-епідеміологічне та імунологічне обґрунтування вдосконалення профілактичних і лікувальних технологій при грипі та інших гострих респіраторних вірусних інфекціях”, зокрема вивчення можливостей корекції патологічних проявів при респіраторному дистрес-синдромі за допомогою нових сполук – похідних теофіліну;

- виконання протягом 2011–2015 міжкафедральної науково-дослідної роботи на тему “Біохімічні механізми токсичності наночастинок різної природи та інших антропогенних і біогенних токсикантів в біологічних системах” (науковий керівник проф. М. М. Корда).

**Висновок.** Керівництво університету на чолі з ректором чл.-кор. НАМН, проф. Л. Я. Ковальчуком створює всі належні умови для того, щоб професорсько-викладацький склад інституту протягом наступних п'яти років виконав поставлені завдання з оптимізації навчального процесу, удосконалення навчальної матеріально-технічної бази, подальшого розвитку науки в інституті. Відповідно, колектив інституту докладе максимум зусиль для успішного поступу інституту до знаменної дати 60-річчя університету.